

ANKE KUYPERS

SURHUIZUM

HENK VAN GERNER

"Wij vervolgden onze weg; wij hadden Martinville al een poosje verlaten en het dorp, na ons enkele seconden begeleid te hebben, was verdwenen toen, eenzaam aan de horizon achtergebleven om ons vertrek gade te slaan, zijn torens en die van Vieuxvicq ons nog een laatste vaarwel toewuifden met hun oplichtende spitsen. Nu en dan week er een van hen naar achteren opdat de twee andere ons nog eenmaal konden zien; maar de weg veranderde van richting, als drie gouden assen cirkelden ze in het avondlicht en verdwenen uit mijn blik. Maar een tijdje later toen wij al dicht bij Combray waren en de zon helemaal was ondergegaan, zag ik ze een laatste maal heel in de verte en nu nog slechts als drie tegen de hemel geschilderde bloemen boven de lage horizon van de velden".

Marcel Proust

"We proceeded on our way; we had left Martinville for some time, and the village, after accompanying us for a few seconds, had already disappeared, when lingering alone on the horizon to watch our flight, its steeples and that of Vieuxvicq waved once again, in token of farewell, their sunbathed pinnacles. Sometimes one would withdraw, so that the other two might watch us for a moment still; then as the road changed direction, they veered in the light like three golden pivots, and vanished from my gaze. But, a little later, when we were already close to Combray and the sun had set meanwhile, I caught sight of them for a last time, far away, and seeming no more now than three flowers painted upon the sky above the low lines of fields".

Marcel Proust

Het landschap van een landkaart bestaat niet. Veranderingen van gezichtspunt doen vertrouwde bakens aan de horizon telkens opnieuw van positie wisselen. Punten die eerst van elkaar verwijderd waren vallen verderop samen om vervolgens weer uiteen te gaan. Vrijwel elke hoek vervormt door de beweging van de beschouwer. Lijnen verleggen hun richting, voegen zich voor één moment in elkaars verlengde en gaan dan weer hun eigen kant op. De wandelaar denkt te weten wat hij ziet - dat hij er zelf vat op heeft. Hij beweegt immers en niet het landschap. In zijn hoofd zit een herinnering aan een landkaart, als een stilstaand patroon op ruitjespapier dat alles voortdurend weer op zijn plaats zet. Maar de landkaart is in werkelijkheid nergens te zien.

In plaats daarvan ziet hij een vloeiende sequentie van beelden, een kaleidoscoop die verandert bij elke stap. Deze cinematografie van de waarneming is niet stil te zetten in een paar woorden. Het is een doorlopende voorstelling die soms in een reeks volzinnen van Proust tot leven komt.

Aan de oevers van het riviertje de Lauwers ter hoogte van Surhuizum hebben Henk van Gerner en Anke Kuypers in de zomer van 1990 een project gerealiseerd, waarin het illusoire karakter van de waarneming bijna letterlijk werd ingevlochten in de ervaring van het landschap. De bakens in dit spel van verandering waren geen kerktorens aan de horizon, maar 40 in het water geplaatste en schuin tegen de oevers leunende blauwe stalen hoeken. De filmische ervaring van het landschap wordt hier geënceneerd in zijn meest kale gedaante. Door de continuë verandering van gezichtspunt wordt de herhaling van geometrische vormen voortdurend aangetast. Telkens ontstaan er nieuwe aanzichten in een op zichzelf simpel en bijna voorspelbaar patroon.

Alle hoeken zijn gelijk. Ze vormen twee reeksen van zigzaglijnen over een 270 meter lang traject. In het midden schuiven die reeksen in elkaar, waardoor tien koppels van dubbele driehoeken ontstaan. In kort bestek is hiermee de geschiedenis van het riviertje in beeld gebracht: de oorspronkelijk landinwaartse stroom van de Lauwers is immers gekeerd, sinds het riviertje dienst doet als afwatering van het Groningse land.

Deze dubbele beweging wordt beeld voor beeld stilgezet in de blauwe driehoeken die het oog uitnodigen om het ontbrekende in te vullen tot onder water doorlopende lijnen. Maar wat als totaalvorm zo vanzelfsprekend lijkt is onderweg vrijwel nergens te zien: het water wordt medeplichtig in een spel van niet gehonoreerde verwachtingen; de brekingsindex zorgt voor knikken en de weerspiegeling van het oppervlak klappt de lijn soms weer terug.

There is no such thing as the landscape of a map. The changing perspectives cause familiar landmarks to shift their positions continuously. Points initially far removed from each other, merge further on, only to separate again. Virtually every angle becomes distorted through the observer's movement.

Lines shift their direction, fuse for a moment, then diverge again. The stroller believes he knows what he sees - that he has a hold on it. After all, it is he who moves and not the landscape. In his mind there is a memory of the map, like a fixed pattern on squared paper that constantly puts everything in its place again. But in reality the map is nowhere to be found. Instead he sees a flowing sequence of images, a kaleidoscope which changes with every step. This cinematography of perception cannot be suspended by a few words. It is a continuous performance which at times comes alive in a sequence of sentences by Proust.

In the summer of 1990, on the banks of the narrow river Lauwers near Surhuizum, Henk van Gerner and Anke Kuypers realized a project in which the illusory character of the perception was almost literally interwoven in the experience of the landscape. The landmarks in this game of change were not the church steeples on the horizon, but 40 angular blue steel frames placed in the water and reclined against the river banks. Here the cinematic experience of the landscape is staged in its barest essence. Through change of perception, the repetition of geometrical shapes is constantly affected. New aspects arise repeatedly in a pattern which is, in itself, simple and almost predictable.

All frames are identical in size and angle. They form two rows of zig-zag lines, 270 metres long. These rows merge in the middle to create ten pairs of double triangles, symbolically summarizing the history of the river: since the Lauwers began serving as drainage for the land in Groningen, the river's original inland flow has actually been reserved.

This dual movement is frozen frame by frame in the blue triangles, which invite the eye to fill in what is missing to form continuous lines underwater. But what seems so obvious about the overall arrangement, is virtually invisible along the way: the water mischievously collaborates in fostering false expectations; the refractive index causes the lines to break, and the surface reflection sometimes thrusts the lines back altogether. Every now and then two triangles merge to form one large rectangle, warped below the surface and emerging on the other side. Moving away from the edge of the water, we can no longer determine which triangle slants forward and which one leans backwards.

Hier en daar voegen twee driehoeken zich aaneen tot één grote rechthoek die onder water is kromgebogen en aan de overzijde weer boven komt. Van wat verder opzij is niet meer te zien welke driehoek naar voren komt en welke naar achteren wijkt. Kort en goed, geometrie is een illusie. Het is een raster zonder tijd en beweging, een 'shot' zonder camera, de abstractie van een alziend oog dat roerloos overal aanwezig zou zijn.

Het project aan de oevers van de Lauwers maakte deel uit van de manifestatie 'Noard-Sud-East-West', die plaats vond in het kader van het Frysk Festival 1990. Deze fraaie, afgélegen plek vormde één van de vier locaties, die vooraf waren bepaald door de lengte- en breedtegraad van Leeuwarden door te trekken naar de grenzen van Friesland. De samenwerking van Henk van Gerner en Anke Kuypers kwam voor dit project haast vanzelfsprekend tot stand omdat juist deze locatie vrijwel tot hun beider woonomgeving behoort.

Bovendien hadden zij al twee maal eerder een gezamenlijk project uitgevoerd. In 1981, bij een installatie te Leeuwarden, ging het ook om de démontage van een visuele ervaring, in dit geval van een binnenruimte. Een geometrisch raster, dat door Henk van Gerner in primaire kleuren op de wand was aangebracht, viel uiteen in de optische vertekening van een reeks, door Anke Kuypers tegen de wand geplaatste, krom oplopende spiegelstroken. Ook in 1987, in Drachten, speelde het illusoire karakter van de waarneming een rol - nu niet door de virtuele werkelijkheid van de spiegel, maar door de immateriële aanwezigheid van twee vlakken. Deze uit schaduwen gevormde illusie kwam tot stand door een uitgekiende belichting van een schuin tegen de wand geplaatste stalen driehoek.

De intrinsieke verbondenheid van werkelijkheid en waarneming komt bij Henk van Gerner en Anke Kuypers ook in hun individuele werk tot uiting. Bij Anke Kuypers ligt het accent meer op de visuele dubbelzinnigheden die een gefixeerd standpunt kan opleveren. Bij Henk van Gerner gaat het vooral om een momentane interferentie die in de waarneming zelf besloten kan liggen. De terreinen die zij ieder voor zich aftasten grenzen aan elkaar.

In de drie tot nu toe gezamenlijk uitgevoerde projecten vervaagt dit onderscheid. Gezichtspunten vloeien in elkaar over. In meer dan één opzicht kan een grens dan ook even tevoorschijn komen, om vervolgens geheel uit het zicht te verdwijnen.

Huub Mous

In short: geometry is an illusion. It is a grid without time and movement, a 'shot' without a camera, the abstraction of some still, but all-perceiving eye.

The project on the banks of the Lauwers was part of the 'Noard-Sud-East-West' event which took place within the scope of the Frysk Festival 1990. This magnificent, remote spot formed one of the four locations which had been determined beforehand by extending the degrees of longitude and latitude of Leeuwarden to the borders of Friesland. Since this location was familiar environment to both Henk van Gerner and Anke Kuypers, their cooperation in this project was almost logical.

Moreover, they had already realized two previous joint projects. In 1981, in an installation in Leeuwarden, their objective, similarly, was the fragmentation of a visual experience, this time of an enclosed space. A geometrical grid, which Henk van Gerner had applied to the wall in primary colours, disintegrated in the optical distortion by a series of flexible mirror-strips placed against the wall by Anke Kuypers. In 1987, in Drachten, the illusory character of perception also played a role - not through the virtual presence of a mirror this time, but through the immaterial presence of two geometrical planes. This illusion of shadows was created by a skillful exposure to light of a triangular plane, obliquely placed against the wall.

This intrinsic interrelationship of reality and perception is also expressed in Henk van Gerner's and Anke Kuypers' individual work. With Anke Kuypers the emphasis is largely on the visual ambiguities a fixed point of view may produce.

Henk van Gerner's primary objective is to create a momentary interference, which may be inherent in perception itself. The fields of interest they seek to explore for themselves border on each other. The three joint projects they have realized so far show that these differences sometimes fade. Points of view merge. In more than one sense casual boundaries may just emerge and subsequently vanish from sight entirely.

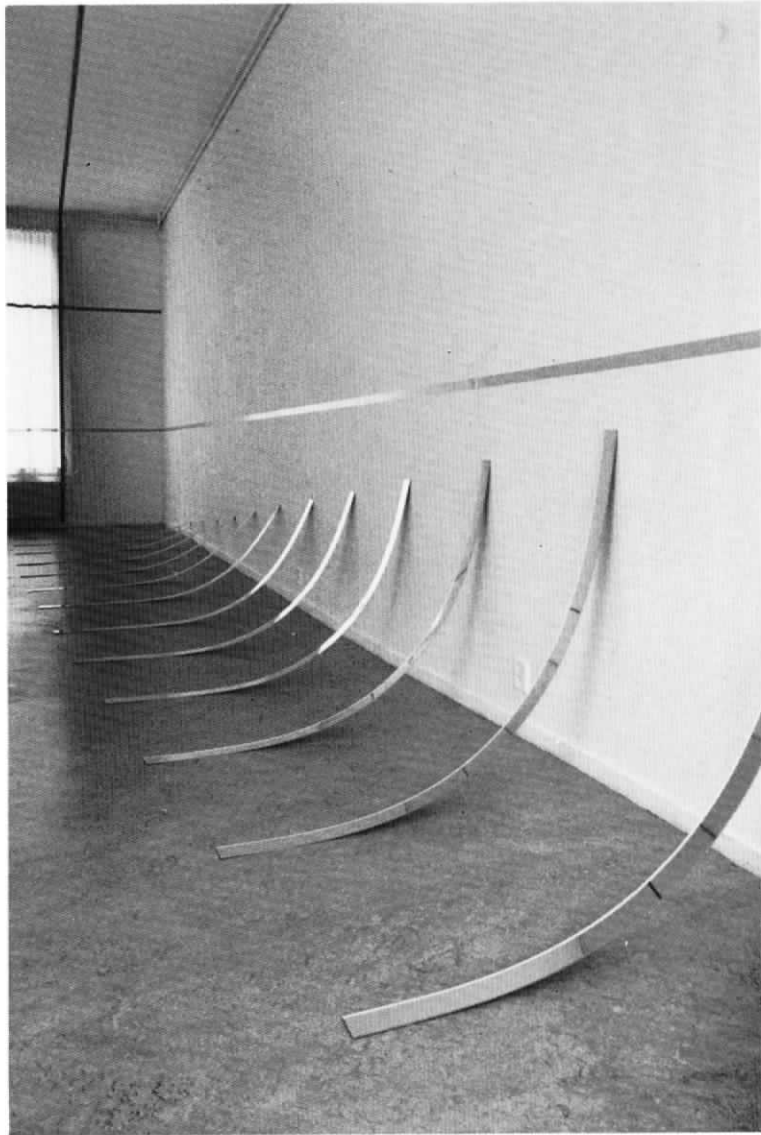
Huub Mous

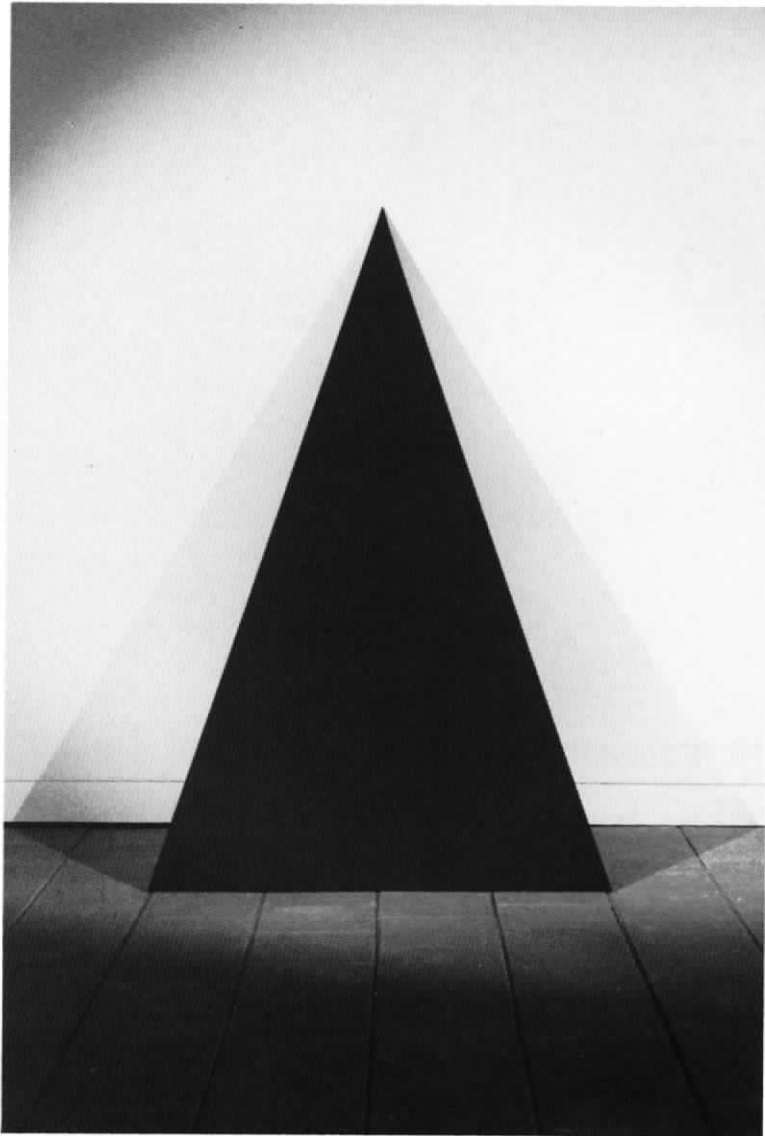

Leeuwarden, 1981

Drachten, 1987

Anke Kuypers
Speklaan 54
9233 LM Boelenslaan
NL

HENK VAN GERNER
Blau Van Foreestweg 103
NL 1788 BP DEN HELDER
tel.: 02230 - 47075
NL

omslag/cover
AEROPHOTO-EELDE

Tekst / Text - Huub Mous
Vertaling / Translation - Poley Renderings
Fotografie en vormgeving / Photography and design -
Anke Kuypers en Henk van Gerner
Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door een subsidie
van de provincie Friesland / This publication was also made
possible by a subsidy from the province Friesland.

DRUKKERIJ NECUM B.V.

TUSSENDIEPEN 51
POSTBUS 285
9200 AG DRACHTEN
TEL. 05120-19345

DRACHTEN
DRUKKERIJ

NECUM